

Становище

за придобиване на образователна и научна степен „доктор” в област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.9 „Туризм“, докторска програма „Икономика и управление на туризма“ в Югозападен Университет „Неофит Рилски“ - Благоевград

Изготвил становището: доц.д-р Генка Иванова Рафаилова

Автор на дисертационния труд: Мария Милчева Белколева

Тема на дисертационния труд: „Туристическа политика за развитие на българския туризъм в условията на кризи и глобални несигурности“

Научен ръководител: проф.д-р Мария Златкова Станкова

Становището е изготвено в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академични състав в Република България и правилника за неговото прилагане, както и съгласно заповед № 819/19.03.2026 г. за научно жури по процедура на ЗРАСРБ, от Ректора на ЮЗУ Благоевград.

I. Обща информация за докторанта

Докторант Мария Белколева се зачислява за самостоятелна докторантура в докторантската програма „Икономика и управление на туризма“ към катедра „Туризм“ в ЮЗУ Благоевград през 2022 и я завършва успешно през 2026.

II. Общо представяне на дисертационния труд:

Дисертационният труд е с обем 207 страници, разработен на базата на 116 използвани източници, от които 27 на български и 89 на чуждестранни автори и включва 19 таблици и 42 графики. **Основният предмет** на изследване е управленският инструментариум за формиране и прилагане на ефективна туристическа политика, насочена към адаптация и проактивност на българския туризъм в условията на кризи и глобални несигурности. **Обект на изследването** в дисертационния труд е националната туристическа политика на Република България, в контекста на кризисни и несигурни глобални условия. Докторантката е развила темата в дисертация, която има класическа структура – въведение, основна част с три глави и заключение. Първата глава обхваща теоретичен анализ и обзор, втората представя методологията на изследването и третата излага резултатите от него и модел и насоки за устойчива и ефективна туристическа

политика в България, насочена към развитие на сектора в кризисни и несигурни условия. Отделните части са логически и балансирано обвързани.

Основната цел на научния труд е идентифициране на стратегически насоки и инструменти за повишаване на устойчивостта и конкурентоспособността на туризма, в условията на глобални промени, нестабилност и кризи. Тя е постигната чрез изпълнение на отлично формулирани изследователски задачи.

Използваната литература е достатъчно разнообразна и обхваща значими литературни източници, както и от ключови организации в туризма в световен мащаб.

III. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.

В дисертацията е представено изследване по актуална проблематика, която е значима, както за туризма в България, така и в цял свят. Факторите, които пораждаат кризи и формират среда на нестабилност, пряко и косвено засягащи туризма са разнообразни и комплексни по характер, множествени и сравнително постоянно действащи. Това определя високата степен на риск от възникване на кризисни ситуации, което се отразява върху подходите и инструментите за управление на туризма. Въпреки усилията на туристическия сектор за възстановяване и преодоляване на последствията от пандемията с Ковид – 19 и справяне с негативните последствия от военните конфликти в Украйна и Близкия изток, туризмът се нуждае от имплементиране на стратегии и практики за управление в условия на криза и в настоящата динамична и рискова среда. В дисертацията е направен подробен теоретичен обзор и анализ на кризите, тяхната класификация и етапи на проявление, въздействия им върху туризма, както и на прилагани управленски практики за предотвратяване и преодоляване на негативните последствия и справяне с кризисни ситуации. Те са илюстрирани чрез статистически данни за туристическия пътувания, брой туристи и приходи, информация за нагласи и поведение на туристите, за характер и произход на кризите, за използвани инструменти на антикризисни политики в различни страни и др. Авторката е направила историческа ретроспекция на кризите в туризма в България и е оценила техните влияния. Научният труд включва разработване на модел за анализ и оценка на влиянието на факторите на външната среда върху развитието на туризма, на базата на разгледани на концептуални и аналитични подходи за управление на туризма в условията на кризи и несигурност. Докторантката е провела самостоятелно проучване на заинтересовани страни в туризма в три туристически района в страната, на характеристиките и факторите, определящи развитието на сектора в тях. Анализирала е обстойно резултатите от изследването, вкл. чрез използването на подробен SWOT и PEST анализ, на базата на които е направила

оценка на реализираната туристическа политика в България в среда, белязана от кризата, породена от пандемията Ковид-19. В заключение, докторантката е представила стойностни и практико-приложни насоки за устойчиво адаптиране и повишаване на конкурентоспособността на българския туризъм в условията на кризи и глобални несигурности.

Авторката използва научен и ясен стил на изложението на теоретични концепции и понятия, резултати и изводи от проучвания. Разработката е стегната, но обемът е достатъчен за да бъде разгледана проблематиката задълбочено и обхватно. Дисертационният труд е изготвен на чрез използване на подходящ и научно издържан инструментариум.

Авторефератът отразява реалистично и адекватно теоретичната обосновка, методологията и резултатите от проведеното изследване, представено в дисертацията.

IV. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

Дисертационният труд включва следните значими научно-приложни приноси за туристическата политика в условията на кризи и глобални несигурности:

1. Обстоен теоретичен обзор и анализ на кризите и тяхното проявление, на туристическата политика и нейното приложение в условията на кризи;
2. Обобщение на модели и подходи за изследване на туризма и туристическата политика за целите на стратегическото управление и преодоляване на кризи;
3. Обобщение и анализ на международния опит за проактивно управление на туризма в условията на кризи;
4. Разработен модел за проактивно управление на туристическа политика в условията на кризи и глобални несигурности;
5. Анализ на туристическата политика в България в условията на кризи и нейното отражение върху три туристически района;
6. Изведени насоки за усъвършенстване на туристическата политика в България за постигане на устойчивост и конкурентоспособност на туризма в условията на кризи и глобални несигурности.

V. Въпроси по дисертационния труд.

1. В какво се изразява разликата между адаптивна и проактивна туристическа политика в условията на криза и несигурна среда?
2. Кои трябва да бъдат ключовите и специфични характеристики на проактивна туристическа политика за развитие на туризма в България, независимо от

различията в туристическите райони, в условията на динамична, нестабилна среда, с висока степен на риск от възникване на кризи?

VI. Бележки и препоръки

1. Списъкът с използваната литература не е пълен, защото не включва заглавия на публикации на автори, цитирани в дисертационния труд.
2. На места в текста, където има препратка към таблица или графика, не е посочен номера ѝ.

Направените бележки се отнасят до технически пропуски, които не са свързани с качеството на съдържанието на дисертационния труд и осъщественото изследване.

Препоръката е докторантката да продължи с изследвания по темата в насока разработване и прилагане на трансформираща туристическа политика за справяне и преодоляване на негативни въздействия и рискове от кризи и нестабилна среда.

VII. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение.

Дисертационният труд на Мария Милчева Белколева представлява задълбочено и актуално изследване на възможностите за ефективно управление на туризма условия на кризи и несигурност на средата в глобален мащаб. Авторката успешно е разработила и апробирала модел за проактивно управление на туризма в условията на кризи и глобални несигурности. Изследването се отличава с висока степен на теоретична обосновааност, ясна методологическа рамка и практическа насоченост.

Научно-приложните приноси са значими както за науката и теорията в туризма, така и за практиката в управлението на сектора и разработването на туристически политики на национално и регионално равнище, в среда, която е силно динамична, несигурна и белязана от поредица от кризисни ситуации. Дисертационният труд свидетелства за отлична теоретична подготовка на докторантката, аналитично мислене и умения за научно изследване и обобщение.

Считам, че изследването отговаря на изискванията за дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, съгласно Закона за развитието на академичния състав в Република България и правилника за неговото прилагане.

Давам **положителна оценка** и предлагам да бъде присъдена образователна и научна степен „доктор“ **на Мария Милчева Белколева** в област на висшето образование 3. «Социални, стопански и правни науки», ПН 3.9 «Туризм», по докторската програма „Икономика и управление на туризма“ в ЮЗУ Благоевград.

Дата: 10.04.2026 г.

Изготвил становището: .....

(доц.д-р Генка Рафаилова)

Statement

for the acquisition of the Educational and Scientific degree "Doctor" (PhD) in the Field of Higher Education 3. "Social, Economic and Legal Sciences", Professional Field 3.9 "Tourism",

PhD in Economics and Tourism Management
at the South-West University "Neofit Rilski" - Blagoevgrad

Drafted the opinion: Assoc. Prof. Genka Ivanova Rafailova, PhD

Author of the dissertation: Maria Milcheva Belkoleva

Topic of the dissertation: "Tourism Policy for the Development of Bulgarian Tourism in the Context of Crises and Global Uncertainties."

Supervisor: Prof. Maria Zlatkova Stankova, PhD

The opinion has been prepared in accordance with the requirements of the Law on the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria and the regulations for its implementation, as well as in accordance with Order No. 819/19.03.2026. for a scientific jury under the procedure of the above-mentioned law, by the Rector of the South-West University Blagoevgrad.

I. Summary data about the candidate

PhD student Maria Belkoleva began her PhD studies as an independent student at South-West University, Blagoevgrad, in 2022 and completed them in 2026.

II. General presentation of the dissertation:

The dissertation consists of 207 pages and is based on 116 sources, including 27 in Bulgarian and 89 by foreign authors. It features 19 tables and 42 graphs. **The primary focus** of the research is the legal framework for forming an effective tourism policy, along with an emphasis on the adaptability and proactivity of Bulgarian tourism amid crises and global uncertainties. **The research object** centers on the role of a tourism policy maker in the Republic of Bulgaria within the context of crisis and uncertainty. The PhD student has structured the dissertation traditionally, including an introduction, a main body divided into three chapters, and a conclusion. The first chapter provides a theoretical analysis and an overview of the subject, while the second chapter outlines the methodology of the study. The third chapter presents the results, along with a model and guidelines for developing a sustainable and effective tourism policy in Bulgaria, specifically aimed at fostering the sector during times of crisis and uncertainty. Each part is logically connected and balanced.

The main objective of this scientific study is to identify strategic directions and tools to enhance sustainability and competitiveness in tourism amid global changes, instability, and crises. This goal is achieved through well-formulated research tasks.

The literature reviewed is diverse and includes significant sources, as well as key reports from major organizations in the tourism sector worldwide.

III. Assessment of the form and content of the dissertation.

The dissertation presents research on current issues that are significant both for tourism in Bulgaria and around the world. The factors that give rise to crises and form an environment of instability, directly and indirectly affecting tourism, are diverse and complex in nature, multiple and relatively permanent. This determines the high degree of risk of crises, which affects tourism management approaches and tools. Despite the efforts of the tourism sector to recover and overcome the consequences of the Covid-19 pandemic and deal with the negative consequences of the military conflicts in Ukraine and the Middle East, tourism needs to implement management strategies and practices in times of crisis and in the current dynamic and risky environment. The dissertation provides a detailed theoretical overview and analysis of crises, their classification and stages of manifestation, their impacts on tourism, as well as applied management practices for preventing and overcoming negative consequences and dealing with crisis situations. They are illustrated by statistical data on tourist travel, number of tourists and revenues, information on the attitudes and behavior of tourists, on the nature and origin of crises, on the tools of anti-crisis policies used in different countries, etc. The author has made a historical retrospective of the crises in tourism in Bulgaria and has assessed their influences. Scientific work involves the development of a model for analysis and assessment of the influence of the factors of the external environment on the development of tourism, based on conceptual and analytical approaches to tourism management in times of crisis and uncertainty. The PhD student conducted an independent study of tourism stakeholders in three tourist regions in the country, on the characteristics and factors determining the development of the sector in them. She has analyzed the results of the study in detail, incl. through the use of a detailed SWOT and PEST analysis, based on which she assessed the implemented tourism policy in Bulgaria in an environment marked by the crisis caused by the Covid-19 pandemic. In conclusion, the PhD student presented valuable and practical guidelines for sustainable adaptation and increasing the competitiveness of Bulgarian tourism in the context of crises and global uncertainties.

The author uses a scientific and clear style of presenting theoretical concepts and concepts, results, and conclusions from research. The development is tight, but the volume is

sufficient to consider the issues in depth and comprehensively. The dissertation was prepared using appropriate and scientifically sound tools.

The abstract reflects realistically and adequately the theoretical justification, methodology, and results of the research presented in the dissertation.

IV. Scientific and scientific-applied contributions of the dissertation.

The dissertation includes the following significant scientific and applied contributions to tourism policy in the context of crises and global uncertainties:

1. A detailed theoretical review and analysis of crises and their manifestation, of tourism policy and its application in crisis conditions;
2. Summary of models and approaches for the study of tourism and tourism policy for strategic management and overcoming crises;
3. Summary and analysis of the international experience for proactive tourism management in crisis conditions;
4. Developed a model for proactive management of tourism policy in conditions of crises and global uncertainties;
5. Analysis of the tourism policy in Bulgaria in the conditions of crises and its impact on three tourist regions;
6. Guidelines for improving the tourism policy in Bulgaria to achieve the sustainability and competitiveness of tourism in the context of crises and global uncertainties are outlined.

V. Questions on the dissertation.

1. What is the difference between an adaptive and proactive tourism policy in a crisis and an uncertain environment?
2. What should be the key and specific characteristics of a proactive tourism policy for the development of tourism in Bulgaria, regardless of the differences in tourist areas, in the conditions of a dynamic, unstable environment, with a high degree of risk of crises?

VI. Comments and recommendations

1. The list of references is not complete because it does not include titles of publications by authors cited in the dissertation.
2. In places in the text where there is a reference to a table or graph, its number is not indicated.

The comments made refer to technical omissions that are not related to the quality of the content of the dissertation and the research carried out.

The recommendation is that the PhD student should continue research on the topic in the direction of developing and implementing a transformative tourism policy to deal with and overcome negative impacts and risks of crises and unstable environments.

VII. Summary evaluation of the dissertation and conclusion.

The dissertation of Maria Milcheva Belkoleva is an in-depth and up-to-date study of the possibilities for effective tourism management, conditions of crises, and environmental uncertainty on a global scale. The author has successfully developed and tested a model for proactive tourism management in the context of crises and global uncertainties. The study is distinguished by a high degree of theoretical validity, a clear methodological framework, and a practical orientation.

The scientific and applied contributions are significant both for science and theory in tourism, as well as for the practice in the management of the sector and the development of tourism policies at national and regional levels, in an environment that is highly dynamic, uncertain, and marked by a series of crises. The dissertation testifies to the excellent theoretical training of the PhD student, analytical thinking, and skills for scientific research and generalization.

I believe that the research meets the requirements for a dissertation for awarding the educational and scientific degree of "Doctor", according to the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria and the Regulations for its implementation.

I give a **positive assessment and** propose to award the educational and scientific degree of "Doctor" to **Maria Milcheva Belkoleva** in the field of higher education 3. "Social, Economic and Legal Sciences", professional field 3.9 "Tourism" under the doctoral program "Economics and Tourism Management" at SWU Blagoevgrad.

Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 .04.2016 г.

Date: 10.04.2026

Drafted the statement

(Assoc. Prof. Genka Rafailova, PhD)